

Andreea DUMITRU

Ne cheamă Isbjörg...

Mi-ar plăcea să cred că în fiecare tânăr, absolvent al UNATC în această stagiune de referință a Studioului Casandra, se ascunde câte o *Isbjörg*: un *urs alb*, dar și o *leoaică*. Gianina Cărbunariu, studenta lui Valeriu Moiescu și a lui Nicolae Manda, se numără, sunt sigură, printre cei care se recunosc în personajul lui Havar Sigurjonsson. Cum îi place să sfideze căile bătute, a ales, dintr-un spațiu literar excentric, aproape necunoscut, un text cu titlu neobișnuit: *Mă cheamă Isbjörg. Sunt o leoaică*. Autorul este, de altfel, și un important regizor, jurnalist și editor de teatru islandez. Inspirată de un roman al lui Vigdis Grimsdottir, piesa lui a fost tradusă remarcabil, în premieră la noi, de Carmen Vioreanu (nume familiar celor care au urmărit mostre de dramaturgie nord-europeană, în spectacolele-lectură ale Teatrului Act). Textul abundă în proiecții lirice, strecurate printre expresii fruste, incomode, anarhice, într-un mixaj atât de caracteristic teatrului contemporan.

O întâlnim pe *Isbjörg* în închisoare – o leoaică în cușcă. Ceea ce urmează să vedem pe parcursul a două ore, e confesiunea, în *flash-back*-uri, a crimei de care este acuzată. Depoziția e făcută în fața unui avocat cu... față umană. E important de amintit despre "fața umană" a personajului, mascată de morga profesională, întrucât Peter Peterson reprezintă fisura din sistem, în această poveste "inspirată din realitate", cum se scrie pe genericele filmelor. Fără această concesie, piesa ar fi avut un aer schematic, moralizator, n-ar mai fi permis tratarea lirică sau onirică a unor episoade din viața "criminalei". Mărturia cumplită a tinerei pleacă de la premisa că fiecare dintre noi avem un "motiv" care ne determină să acționăm într-un fel sau altul, într-un moment sau altul al existenței. Din aceste "motive", plauzibile sau nu, se urzește țesătura inconsecventă, inexplicabilă, paradoxală, a vieții noastre.

Celula, care o ține prizonieră, reprezintă și spațiul conștiinței lui *Isbjörg*, în care se confruntă identitățile sale contradictorii: una năvalnică, fără măsură, un torent care mătură și duce cu sine reziduurile vieții; cealaltă, clară, luminoasă, generoasă. Un "urs alb" și o "leoaică", făpturi mitologice sugerate de Ioana Calotă și Mădălina Ghițescu, două actrițe semănând fizic, dar diferite ca temperament scenic. Efectul, subliniat de limbajul coregrafic imaginat de Carmen Riban, oscilând între lupta strânsă, corp la corp, și apropierea senzuală, este maxim și datorită talentului, energiei, charismei, puse în joc de cele două absolvente.

Totuși, spectacolul nu propune o lectură maniheistă a piesei lui Havar Sigurjonsson, fiind mai mult decât un previzibil duel *lumină-întuneric*. Peste filmul crimei, regizoarea reușește să suprapună nuanțe, sensuri de profunzime, care transpun treptat negativul într-un pozitiv saturat de emoție. În dosarele poliției ori în pagini de cotidian, cazul *Isbjörg* ar fi fost relatat succint: o prostituată și-a ucis clientul. Mobilul crimei: necunoscut. Avocatul aduce probe noi, din păcate, nu îndeajuns de relevante pentru nevinovăția fetei. Antecedente: se pare că aceasta a fost violată, în copilărie, de un tată labil psihic, care a sfârșit prin a se sinucide. După șocul suferit, mama fetei se restabilește parțial într-un ospiciu, copila fiind preluată de familia unei mătuși bigote. În semn de protest față de orice constrângeri, *Isbjörg* a renunțat la studii și a intrat, încă minoră, "în câmpul muncii". Victima, om respectabil, tată de familie, poet de ocazie, se număra printre clienții ei stabili. În timpul unei dispute amoroase, acuzata l-a înjunghiat. Legitimă apărare? Cercetările continuă.

Dramaturgul, urmat de buna intuiție a regizoarei, surprinde, însă, ceea ce nu poate fi făcut public din existența unui om, intrând în camera de tortură a intimității, în iadul refulărilor impuse de regulile jocului social. Aflăm, astfel, că *Isbjörg* își iubea, de fapt, tatăl, că, mai târziu, s-a apropiat și de mamă, pe care o disprețuise (poate pentru că se temea de un destin similar). Adolescentă, descoperă tandrețea în brațele unui bărbat mai vârstnic. Însărcinată fiind, alege libertatea în locul iubirii posesive a acestuia, dar, în urma bătăii suportate, pierde copilul din pân-tece. În închisoare, acuzată de crimă, încearcă să-l seducă – îndrăgostindu-se până urmă – pe un tânăr și imperturbabil avocat, întâmplător, iubitul mamei sale.

“Oamenii nu se schimbă, și nici viața”, ar putea fi concluzia acestui parcurs predestinat ratării. Și totuși, în subsidiar, își face loc o idee mai valoroasă, grație căreia textul și spectacolul câștigă miza, dincolo de simpla expunere a faptului divers. Gianina Cărbunariu observă că onorabilitatea socială nu este decât o colecție inepuizabilă de drame pentru care “verigile slabe” ale sistemului reprezintă adevărate supape salvatoare. Bărbatul care își maschează cu ipocrizie vidul afective își descoperă, în brațele tinerei prostituate, puterea de a merge mai departe, așa cum tatăl cu personalitate schizoidă ar deveni, probabil, un anarhist periculos, dacă nu și-ar agresa fiica în spațiul familial. Adrian Anghel interpretează, nu întâmplător, cele trei roluri înrudite: *Gardianul*, *Gudmundur* (tatăl) și *Bărbatul* (ucis de *Isbjörg*), și o face într-un crescendo evident. *Thorhildur* (mama) oferă un exemplu clasic de verigă slabă a societății: tiranizată până la îndobitocire de soț, clientă a secției de psihiatrie, emancipată, apoi, și însănătoșită, dar până la un punct, e un personaj complex, compus admirabil de Ela Mocanu. Și *Avocatul* (Rolando Matsangos) – căruia regia îi încredințează o sarcină aparent ingrată, aceea de a asculta din umbră, cu scurte intervenții,

sposedania acuzatei – e un alt fel de fisură în scutul social, gata să cedeze în confruntarea cu cele două *Isbjörg*.

Celula în care se petrece întregul spectacol poate fi un spațiu al coerciției și al oprobriului public, dar și al libertății interioare, ambiguitate pe care o exprimă scenografic Daniel Voinea și Yusuf Nadir. Zidul cu gratii înalte din fundal se prelungește spre avanscenă prin două podiumuri paralele, delimitând cadrul unde își fac loc și scenele de familie (o masă lungă este extrasă din zid, amintind mecanismul de funcționare al ghilotinei), dar și scenele de evaziune în visul-coșmar (un perete pe care e fotografiat țărnul mării e coborât, în acest caz, în timp ce nisipul se lipește la modul concret pe trupul actorilor. *Dincolo* se pătrunde, simbolic, printr-o ușă). Costumele purtate de actori sunt în culori terne, uniformizate, și, în același sens, eclerajul, realizat cu subtilitate, rămâne rece, chiar în secvențele care au ca fundal marea.

În spațiul construit pe principiul dualității, răsună voci, ca în teatrul shakespearian, amplificând tortura psihică pe care o resimte *Isbjörg*, chemând la viață ororile trecutului. Gianinei Cărbunariu nu îi plac, în mod cert, soluțiile la prima mână, ci preferă să-i provoace pe actori și pe ceilalți colaboratori în crearea unor imagini insolite, șocante. Spectacolul ei pretinde concentrare și coordonare pe toate palierele (acordând atenție egală ilustrației muzicale, scenografiei, mișcării scenice), pentru a atinge temperaturile înalte la care a fost proiectat. De aceea, șarja de care se apropie întrucâtva actorii obligați să joace în contrapunct ("familia adoptivă": Maria Obretin, Răzvan Oprea, Bogdan Florea) ori redundanța unor soluții tehnice îi mai slăbesc, întrucâtva, din tensiune.

Ultima reprezentație din Gala absolvenților cu *Mă cheamă Isbjörg. Sunt o leoaică* a fost și epilogul celor 47 de ani de existență neîntreruptă a Studioului Casandra. (Spectacolul ar putea fi preluat, însă, de orice teatru preocupat nu numai de o creație valoroasă, ci și de publicul pe care aceasta și l-a câștigat.) Numele lansate aici și-au adjudecat aproape toate distincțiile acordate de studenții anului III, teatrologie, prin tradiție, organizatori ai Galei. De la marele premiu, la cel pentru cea mai bună actriță (Ioana Calotă) și pentru scenografie, spectacolul Gianinei Cărbunariu a făcut mai ușoară despărțirea (pentru cât timp?) de bătrâna Casandra.

Studioul de Teatru „Casandra” – Mă cheamă Isbjörg. Sunt o leoaică. de Havar Sigurjonsson, după un roman de Vigdis Grimsdottir. Traducerea: Carmen Vioreanu. Regia: Gianina Cărbunariu. Scenografia & ilustrația muzicală: Daniel Voinea, Yusuf Nadir. Coregrafia: Carmen Riban. Distribuția: Ioana Calotă, Mădălina Ghițescu, Adrian Anghel, Ela Mocanu, Rolando Matsangos, Maria Obretin, Răzvan Oprea, Bogdan Florea. Voci: Elias Ferkin Musuret, Mona Gherghe.

La Limoges, HAMLET, un tânăr de vârsta Gianinei Cărbunariu

Gianina Cărbunariu este una dintre reprezentantele cele mai active ale tinerei generații de regizori care au absolvit, în această vară, Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică. Ca autoare de texte pentru scenă, a luat parte la proiectul „*Ocean Café*”, realizat la Piatra Neamț de Radu Afrim. Ca regizoare, a debutat la Casandra cu o piesă incendiară, *Mă cheamă Isbjork. Sunt*